

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Державної служби
статистики України

29.12.2012р. № 556

МЕТОДИКА

РОЗРАХУНКУ СУКУПНОГО ІНДЕКСУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

**Київ
2012**

Методика розрахунку сукупного індексу витрат на виробництво сільськогосподарської продукції (далі – Методика) розроблена відповідно до плану державних статистичних спостережень на 2011-2012 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.11.2011р. №1113-р, з метою приведення чинних методологічних документів з цього питання у відповідність із міжнародними стандартами та існуючим інформаційним забезпеченням.

* * *

Методику підготували:

Сікачина О.В. – заступник директора департаменту статистики сільськогосподарства та навколишнього середовища Держстату України;

Зайцева Н. М. – заступник начальника відділу економічних рахунків і статистики використання сільськогосподарської продукції департаменту статистики сільськогосподарства та навколишнього середовища Держстату України;

Прокопенко К.О. – к.е.н., старший науковий співробітник відділу форм і методів господарювання в агропродовольчому комплексі ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України».

Відповідальний за випуск – Прокопенко О. М., директор департаменту статистики сільськогосподарства та навколишнього середовища Держстату України.

Методика схвалена Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Державної служби статистики України (протокол від 25. 12. 2012р. №15).

Зміст

	Стор.
Передмова	4
1. Основні терміни та визначення.....	5
2. Загальні положення.....	5
3. Джерела інформації для проведення розрахунку сукупного індексу витрат на виробництво сільсько- господарської продукції.....	6
4. Порядок проведення розрахунку сукупного інде- ксу витрат на виробництво сільськогосподарської продукції	7
Література	11

ПЕРЕДМОВА

Методика розроблена на базі Методичних рекомендацій по обчисленню індексів цін на продукцію, реалізовану і придбану сільськогосподарськими підприємствами, прийнятих постановою Держкомстату СРСР від 18.12.1991р. №150. Потреба в їх удосконаленні виникла у зв'язку зі змінами в інформаційній базі, на основі якої проводяться такі розрахунки, необхідністю врахування вимог міжнародних, насамперед європейських, стандартів, а також надання додаткових уточнень і роз'яснень щодо окремих питань, що виникали при проведенні розрахунків.

У Методиці розкриваються теоретичні та практичні аспекти проведення розрахунків сукупного індексу витрат на виробництво сільськогосподарської продукції.

Метою розрахунку сукупного індексу витрат на сільськогосподарське виробництво є спостереження за динамікою змін у рівнях цін на продукцію, що споживається сільським господарством, і тарифів на послуги, які йому надаються.

У сукупності з індексом цін на реалізовану сільськогосподарську продукцію цей індекс забезпечує різносторонню характеристику закономірностей цінових змін в аграрному секторі й дає можливість оцінити вплив різних факторів на динаміку і рівень цін через подорожчання матеріально-технічних ресурсів промислового походження та тарифів на послуги, що йому надаються, паритетне співвідношення індексу цін реалізації сільськогосподарської продукції та індексу цін продукції і послуг для сільського господарства, що мають несільськогосподарське походження.

Методика складається з передмови, чотирьох розділів, переліку використаної літератури і вміщує опис порядку формування та розрахунку сукупного індексу витрат на виробництво сільськогосподарської продукції.

Методика призначена для використання фахівцями органів державної статистики на державному рівні.

1. Основні терміни та визначення

У цій Методиці наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

Індекс цін – відносний показник, виражений у відсотках або коефіцієнтах, який характеризує зміну цін у часі (індекс динаміки).

Базисний період індексу – період часу, для якого значення індексу приймається за 100%, або за 1.

Вагова структура (вагові коефіцієнти) – питома вага окремих видів та груп витрат у загальних обсягах витрат на виробництво сільськогосподарської продукції.

Зважування – метод індексних розрахунків для одержання зведених показників з індивідуальних елементів, кожному з яких надається визначене значення або вага в загальній їх сукупності.

Сукупний індекс витрат на виробництво сільськогосподарської продукції – агрегована (середньозважена) величина з індексів цін виробників промислової продукції та продукції сільськогосподарського походження, що використовуються в сільському господарстві, індексів тарифів на послуги, які надаються сільськогосподарським товаровиробникам, та оплати праці в сільському господарстві.

2. Загальні положення

Для спостереження за динамікою зміни рівнів цін на продукцію, що споживається сільським господарством, і тарифів на послуги, які йому надаються, застосовують щомісячні розрахунки сукупного індексу витрат на сільськогосподарське виробництво.

Розрахунки сукупного індексу витрат на виробництво сільськогосподарської продукції проводяться лише на державному рівні з огляду на відсутність у достатньому обсязі необхідної статистичної інформації на регіональному рівні.

Сукупний індекс витрат на виробництво сільськогосподарської продукції розраховується в цілому та за основними напрямками діяльності в сільському господарстві (рослинництво та тваринництво).

Вагова структура для розрахунку сукупного індексу витрат на виробництво сільськогосподарської продукції формується щороку (у січні місяці), на основі даних річного державного статистичного спостереження за ф. № 50-ст «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств». У кожному наступному місяці структура зважування розраховується на основі часток (питомої ваги) окремих видів продукції (послуг) за попередній місяць, скоригованих на індекс цін (при цьому кожний ваговий коефіцієнт ділиться на суму всіх вагових коефіцієнтів, а їх сума в результаті такого розрахунку дорівнює одиниці, або 100%).

Таким чином, у якості вагових коефіцієнтів використовується питома вага кожного виду витрат, понесених у процесі сільськогосподарського ви-

робництва в їхніх загальних обсягах, і розраховується для базисного періоду за формулою:

$$h_{0j} = \frac{V_{0j}}{\sum_j V_{0j}} \quad (1)$$

де:

h_{0j} - питома вага окремих витрат на кожний j -ий вид продукції (послуги) для сільськогосподарського виробництва за базисний період часу;

V_{0j} - обсяг витрат на кожний j -ий вид продукції (послуги) у вартісному виразі для сільськогосподарського виробництва за базисний період часу.

Тоді сукупний індекс витрат на виробництво сільськогосподарської продукції дорівнює сумі часток окремих видів продукції та послуг, скоригованих на індекси цін:

$$I_s = \sum_j i_{pj} h_{0j} \quad (2)$$

де:

h_{0j} - питома вага окремих витрат на кожний j -ий вид продукції (послуги) для сільськогосподарського виробництва за базисний період часу;

i_{pj} - індекс цін на кожний j -тий вид продукції (послуги) для сільськогосподарського виробництва.

3. Джерела інформації, які використовуються для проведення розрахунку сукупного індексу витрат на сільськогосподарську продукцію

- 1) ф. № 50-сг (річна) «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств»;
- 2) ф. № 1-ціни (пром) (місячна) «Звіт про ціни виробників промислової продукції»;
- 3) ф. № 31-авто (квартальна) «Звіт про перевезення автомобільним транспортом вантажів за видами вантажів та пасажирів за видами сполучення»;
- 4) ф. № 1-ПВ (місячна) «Звіт з праці»;
- 5) ф. №21-заг (місячна) «Реалізація сільськогосподарської продукції».

4. Порядок проведення розрахунку сукупного індексу витрат на сільськогосподарську продукцію

Для розрахунку сукупного індексу витрат на виробництво сільськогосподарської продукції щороку (у січні) формування вагових коефіцієнтів для основних груп індексів здійснюється на основі останніх даних державного статистичного спостереження за ф. № 50-сг (річна) «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств» за такою структурою розподілу статей витрат:

I. Матеріально-технічні ресурси промислового походження, що споживаються сільським господарством

- корми для тварин промислового походження
- мінеральні добрива
- нафтопродукти
- паливо
- електроенергія
- запасні частини, ремонтні та будівельні матеріали для ремонту:
  - вузли, деталі та приладдя для автомобілів та їх двигунів
  - гумові шини, покришки та камери
  - лісо- та пиломатеріали
  - будівельні матеріали
- амортизація:
  - сільськогосподарські машини та устаткування
  - автомобілі вантажні

II. Матеріальні ресурси сільськогосподарського походження (насіння та посадковий матеріал, корми власного виробництва, інша продукція сільськогосподарського походження)

III. Тарифи на послуги

- із транспортування вантажів
- із поліпшення земель, хімізації ґрунтів та інших агрохімічних робіт
- із ремонту техніки
- із зоотехнічного та ветеринарного обслуговування

IV. Оплата праці

V. Усього витрат

Таким чином, сукупний індекс витрат уключає в себе чотири основні групи індексів: індекси цін на матеріально-технічні ресурси промислового походження, що споживаються сільським господарством, індекси цін на матеріальні ресурси сільськогосподарського походження, індекси тарифів на послуги, що надаються сільському господарству, та індекс середньої заробітної плати штатних працівників у сільському господарстві.

I. Індекси цін на матеріально-технічні ресурси промислового походження, що споживаються сільським господарством, за окремими їх видами і групами приймаються рівними індексам цін виробників за відповідний період, які визначаються органами державної статистики щомісячно на основі даних ви-

біркового обстеження промислових підприємств за формою державного статистичного спостереження № 1-ціни (пром) (місячна) «Звіт про ціни виробників промислової продукції».

Для розрахунку загального індексу цін на придбану аграрним сектором промисловою продукцію індекси цін зважуються за питомою вагою відповідного виду продукції в загальній вартості придбаної сільськогосподарськими підприємствами промислової продукції.

Розглянемо приклад розрахунку індексу цін на матеріально-технічні ресурси промислового походження, що споживаються сільським господарством, у січні 2012 року:

	№ рядка	Питома вага в загальних випратах, %	Індекс цін у січні 2012р. до грудня 2011р., %	Питома вага, скоригована на індекс цін, %
	A	1	2	3=(1*2)/100
I. Матеріально-технічні ресурси промислового походження, що споживаються сільським господарством	01	100,000	x	98,9
корми для тварин промислового походження	02	18,567	103,4	19,2
мінеральні добрива	03	27,880	93,6	26,1
нафтопродукти	04	24,504	99,4	24,4
паливо	05	3,054	103,5	3,2
електроенергія	06	3,517	100,4	3,5
вузли, деталі та приладдя для автомобілів та їх двигунів	07	0,453	100,7	0,5
гумові шини, покришки та камери	08	0,544	97,8	0,5
лісо- та пиломатеріали	09	2,164	101,0	2,2
будівельні матеріали	10	8,170	100,5	8,2
сільськогосподарські машини та устаткування	11	10,423	99,9	10,4
автомобілі вантажні	12	0,725	100,1	0,7

Індекс цін на матеріально-технічні ресурси промислового походження, що споживаються сільським господарством, розраховується як сума часток окремих видів продукції, скоригованих на індекс цін (по рядках 02-12, графа 3).

II. Індекс цін на матеріальні ресурси сільськогосподарського походження (насіння та посадковий матеріал, корми власного виробництва, інша продукція сільськогосподарського походження) приймається рівним індексу цін реалізації сільськогосподарської продукції, який визначають органи державної статистики щомісячно на основі даних державного статистичного спостереження за ф.№ 21-заг (місячна) «Реалізація сільськогосподарської продукції», і зважується за питомою вагою цієї продукції у загальних витратах на виробництво сільськогосподарської продукції.

III. До індексів тарифів на послуги, що надаються сільському господарству, включають індекси тарифів на послуги із транспортування вантажів, із по-

ліпшення земель, хімізації ґрунтів та інших агрохімічних робіт, із ремонту техніки, із зоотехнічного та ветеринарного обслуговування.

Індекс тарифів на послуги із транспортування вантажів приймається рівним індексу доходної ставки від перевезення вантажів автомобільним транспортом загального користування, який визначають органи державної статистики щоквартально на основі даних державного статистичного спостереження за ф.№ 31-авто (квартальна) «Звіт про перевезення автомобільним транспортом вантажів за видами вантажів та пасажирів за видами сполучення». Для місяців, у які це статистичне спостереження не проводиться, індекс приймається рівним 100%.

Індекс тарифів на послуги із поліпшення земель, хімізації ґрунтів та інших агрохімічних робіт приймається рівним індексу цін виробників добрив і азотних сполук, індекс тарифів на послуги з ремонту техніки – індексу цін виробників вузлів, деталей і приладдя для автомобілів та їх двигунів, індекс тарифів на послуги із зоотехнічного та ветеринарного обслуговування – рівним індексу цін фармацевтичного виробництва, які визначають органи державної статистики щомісячно на основі даних державного статистичного спостереження за ф. № 1-ціни (пром) (місячна) «Звіт про ціни виробників промислової продукції».

Розрахунок загального індексу тарифів на послуги здійснюється шляхом зважування індексів, що входять до його складу, за питомою вагою відповідного виду послуг у загальній вартості придбаних сільськогосподарськими підприємствами послуг.

Розглянемо приклад розрахунку загального індексу на тарифів на послуги у січні 2012 року:

	№ рядка	Питома вага в загальних витратах, %	Індекс цін у січні 2012р. до грудня 2011р., %	Питома вага, скоригована на індекс цін, %
	A	1	2	3=(1*2)/100
III. Тарифи на послуги	01	100,000	x	97,3
із транспортування вантажів	02	21,400	101,8	21,8
із поліпшення земель, хімізації ґрунтів та інших агрохімічних ро- біт	03	49,200	93,6	46,1
із ремонту техніки	04	9,000	100,0	9,0
із зоотехнічного та ветеринарного обслуговування	05	20,400	100,1	20,4

Загальний індекс тарифів на послуги розраховується як сума часток окремих видів послуг, скоригованих на індекс цін (по рядках 02-05, графа 3).

IV. Індекс середньої заробітної плати штатних працівників у сільському господарстві приймається рівним темпу зростання середньомісячної заробітної плати штатних працівників у сільському господарстві, який визначають органи державної статистики на основі даних державних статистичних спостережень за ф. №1-ПВ (місячна) «Звіт з праці», і зважується за питомою вагою витрат на оплату праці у загальному обсязі витрат.

V. Розглянемо приклад розрахунку сукупного індексу витрат на виробництво сільськогосподарської продукції, у січні 2012 року:

	№ рядка	Питома вага в загальних витратах, %	Індекс цін у січні 2012р. до грудня 2011р., %	Питома вага, скоригована на індекс цін, %
	A	1	2	$3=(1*2)/100$
I. Матеріально-технічні ресурси промислового походження, що споживаються сільським господарством	01	51,379	98,9	50,8
II. Матеріальні ресурси сільськогосподарського походження	02	21,464	97,6	20,9
III. Тарифи на послуги	03	16,485	97,3	16,0
IV. Оплата праці	04	10,672	85,6	9,1
V. Сукупний індекс витрат на виробництво сільськогосподарської продукції (I+ II+III+IV)	05	100,000	x	96,8

Сукупний індекс витрат розраховується як сума часток окремих видів продукції та послуг, скоригованих на індекс цін (по рядках 01-04, графа 3).

Розрахунки сукупного індексу витрат за основними напрямками діяльності сільського господарства (рослинництво, тваринництво) здійснюються за аналогічною схемою. При цьому в розрахунках сукупного індексу витрат на виробництво продукції рослинництва включаються всі вищезазначені статті витрат, крім витрат на готові корми для тварин і зоотехнічне та ветеринарне обслуговування. Розрахунок сукупного індексу витрат на виробництво продукції тваринництва здійснюється за вищезазначеними статтями витрат, крім витрат на мінеральні добрива та поліпшення земель, хімізацію ґрунтів та інші агрохімічні роботи.

Заступник директора департаменту
статистики сільського господарства
та навколишнього середовища

О.В. Сікачина

Література

1. Закон України “Про державну статистику” від 02.10.1992 р. № 2657-XI станом на 01.10.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2614-12>
2. Методологічні положення зі статистики / Держкомстат України. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2006. – Вип. 2. – ISBN 966-8998-29-4.
Т. 1. – 2006. – 504 с. – ISBN 966-8998-29-4.
Т. 2. – 2006. – 568 с. – ISBN 966-8998-29-4.
3. Опря А. Т. Статистика (з програмованою формою контролю знань). Математична статистика. Теорія статистики : [навч. посіб.] / Опря А. Т. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 468 с. – ISBN 966-364-128-2.
4. Статистика : [підруч.] / [Герасименко С. С., Головач А. В., Єріна А. М. та ін.] ; за наук. ред. С. С. Герасименка. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2000. – 467 с. – Алф. покажч.: с. 460-646. – ISBN 966-574-135-7.
5. Статистика цен : [стат. очерки] / под ред. П. фон дер Липпе и Р. Янке. – Федеральное статистическое управление Германии. – Штуттгарт : Мэтцлер-Пэшель, 1998.
Т. 6. – 1998. – 370 с. – Бібліогр. в кінці розд. – ISBN 3-8246-0554-6.
6. Handbook for EU Agricultural Price Statistics : DRAFT // EUROSTAT, F-1. – 2002. – 280 с.
7. Чекотовський Е.В. Основи статистики сільського господарства: Підручник. – К.: КНЕУ, 2008 – 504 с. – ISBN 978-483-054-3.
8. Термінологічний словник / [наук. керівник О. О. Васечко]. - 1-е вид. - К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. - 140 с.